

Eiropas Savienības
Padome

Briselē, 2019. gada 7. jūnijā
(OR. en)

9879/19

SOC 407
EMPL 304
ECOFIN 538
EDUC 256

PIEZĪME

Sūtītājs:	Nodarbinātības komiteja un Sociālās aizsardzības komiteja
Saņēmējs:	Pastāvīgo pārstāvju komiteja / Padome
Temats:	Eiropas pusgads: horizontāla piezīme par nodarbinātības un sociālās politikas aspektiem konkrētām valstīm adresētajos ieteikumos <i>politikas debates</i>

Pielikumā pievienota horizontāla informatīva piezīme politikas debatēm, ko sagatavojusi Nodarbinātības komiteja un Sociālās aizsardzības komiteja.

2019. gada KVAI pakete, svarīgākie 2018.–2019. gada daudzpusējās uzraudzības vēstījumi un stratēģijas "Eiropa 2020" 10 gadu izvērtējums

1. nodaļa. No Komisijas saņemtie 2019. gada KVAI priekšlikumi

Gaidāms, ka Eiropas ekonomika šajā un nākamajā gadā turpinās augt, kaut arī lēnāk. Privāto investīciju apjoms ir atgriezies pirmskrīzes līmenī un – lai gan lēnāk – turpinās augt, savukārt publisko investīciju apjoms vēl aizvien ir mazāks, nekā tas bija pirms krīzes. Nodarbinātība ir sasniegusi augstāko jebkad reģistrēto līmeni, lai arī valstu rādītāji ļoti atšķiras. Kopējais valsts parāds ir samazinājies, tomēr tā apmērs joprojām ir stipri lielāks par to, kāds tas bija pirms krīzes.

Komisija norāda, ka notiek makroekonomiskās nelīdzsvarotības koriģēšana, tomēr ir vajadzīga turpmāka politiska rīcība. Lieli ārējā konta deficīti ir koriģēti, tomēr vairākām valstīm vēl arvien ir liels tekošā konta pārpalikums, lai arī nelielas pazīmes liecina par korekciju. Komisijas izvērtējumā sacīts, ka dalībvalstīm ar tekošā konta deficītu vai augstu ārējā parāda līmeni ir jāturpina uzlabot konkurētspēju, savukārt dalībvalstīm ar lielu tekošā konta pārpalikumu būtu jāveicina algu pieaugumam un investīcijām labvēlīgi apstākļi.

Ir pagājuši astoņi gadi, kopš sākts Eiropas pusgada process, bet reformas joprojām tiek īstenotas nevienmērīgi. Komisija norāda, ka vairāk nekā divas trešdaļas KVAI, kuri ir sniegti līdz 2018. gadam, ir izpildītas ar vismaz "zināmiem panākumiem". Vērtējot gada griezumā, 2018. gada KVAI ir izpildīti ar mazākiem panākumiem nekā iepriekšējo gadu KVAI. Ņemot vērā atlikušās ekonomiskās un sociālās problēmas un ekonomikas prognožu pasliktināšanās risku, lai nostiprinātu ES ekonomiku noturību, pastiprinātu ilgtspējīgu un līdzsvarotu izaugsmi, novērstu makroekonomikas nelīdzsvarotību un nodrošinātu ilgtspējīgu ekonomisko un sociālo konvergenci, ir ļoti svarīgi reformas stingrāk noteikt par prioritāti un īstenot.

Komisijas 2019. gada KVAI priekšlikumos dalībvalstis tiek mudinātas palielināt izaugsmes potenciālu, modernizējot ekonomikas un vēl vairāk nostiprinot noturību. Ar priekšlikumiem tiek atkal sekmēts "maģiskais trijstūris", ko veido i) investīciju sekmēšana, ii) efektīvu reformu veikšana, ar kurām tiek sekmēta ilgtspējīga un iekļaujoša izaugsme, un iii) pareiza fiskālā politika. Komisija uzsver, ka ir gan stiprāk jāveicina reformas, gan par prioritāti jānosaka tās reformas, kuru mērķis ir panākt ilgtspējīgu un iekļaujošu izaugsmi. Tas nozīmē arī palielināt inovācijas ietekmi un apjomu un nodrošināt prasmju kvalitāti un atbilstību darba tirgus prasībām. Lai izlīdzinātu lēnākās izaugsmes ietekmi uz nodarbinātību un nevienlīdzību, būtiski ir sekmēt sociālo iekļaušanu, investīciju aizsardzību un veicināšanu, kā arī uzlabot publisko finanšu kvalitāti. Šogad ierosinātajos KVAI īpašs uzsvars ir likts uz investīciju veicināšanu. Projektā visām dalībvalstīm ir sniegts kāds ar investīcijām saistīts ieteikums. Padome jau ir atzinusi, ka investīcijas ir būtiskas, lai sasniegtu ES mērķi – mazoglekļa aprites ekonomiku ¹ –, un vairākkārt norādījusi, ka par prioritāti būtu jānosaka turpmākas strukturālas reformas, kuru mērķis ir likvidēt šķēršļus investīcijām, palielināt izaugsmes potenciālu, vēl vairāk uzlabot institucionālo un uzņēmējdarbības vidi un stiprināt gan administratīvo efektivitāti, gan regulējuma kvalitāti ².

Publiskās finanses un nodokļi. Ierosinātajos ieteikumos ir aicināts atjaunot fiskālās rezerves dalībvalstīs, kur ir augsts valsts parāda līmenis, un palielināt publiskās investīcijas dalībvalstīs, kur ir pieejama fiskālā telpa un kur investīciju līmenis tiek uzskatīts par zemu. Sabiedrības novecošanas rezultātā sistēmās rodas ilgtspējas un adekvātuma problēmas, kas liek reformēt pensiju un veselības aprūpes sistēmas, kā tas ir ierosināts vairākām dalībvalstīm sniegtajos KVAI.

¹ 2019. gada Eiropas pusgads – gada izaugsmes pētījums: makroekonomiskās un fiskālās norādes dalībvalstīm – Ekonomikas un finanšu padomes secinājumi.

² Ekonomikas un finanšu padomes secinājumi par padziļinātajiem pārskatiem un konkrētām valstīm adresēto 2018. gada ieteikumu īstenošanu.

Darba tirgus, izglītība un sociālā politika. Kaut arī apstākļi darba tirgū turpina uzlaboties, vēl joprojām pastāv ievērojamas atšķirības starp valstīm, reģioniem un iedzīvotāju grupām – dažās dalībvalstīs trūkst darbaspēka, savukārt citas joprojām skar augsts bezdarba līmenis. Algas pieaug atšķirīgā tempā, savukārt reālās algas attīstības tendences eurozonā kopumā saglabājas mērenas. Ierosinātajos KVAI tiek mudināts veikt mērķtiecīgas investīcijas, kuru mērķis būtu palielināt aktīvas darba tirgus politikas efektivitāti. Līdztekus tam dažām dalībvalstīm tiek ieteikts novērst to, ka ir liels tādu darba ņēmēju īpatsvars, kuriem ir pagaidu līgumi vai netradicionāls darba režīms, un to darīt, arī sekmējot pāreju uz beztermiņa darbvietām. Dzimumu nevienlīdzība pastāv bieži vien tādēļ, ka nav pieejamas bērnu aprūpes vai ilgtermiņa aprūpes iespējas, – kā tas ir uzsvērts vairākos ieteikumos.

Lai pastiprinātu ražīgumu un izaugsmi, svarīgi ir ieguldīt cilvēkkapitālā. Ierosinātajos KVAI daudzas dalībvalstis tiek mudinātas nostiprināt izglītības un apmācības sistēmas, cita starpā, uzlabojot to atbilstību darba tirgus prasībām, sekmējot pieaugušo izglītību un palielinot profesionālās izglītības un mācību spējas. Ir jāpieliek papildu pūles, lai uzlabotu izglītības un apmācības sistēmu kvalitāti un iekļautspēju.

Nabadzība samazinās, taču tā, tostarp strādājošo nabadzība, joprojām ir liela dažās dalībvalstīs. Turklāt pastāvīgi ar problēmām saskaras dažas neaizsargātas grupas, piemēram, bērni, personas ar invaliditāti un migrantu izcelsmes personas. Daudzos KVAI tiek ieteikts uzlabot sociālās aizsardzības sistēmu, tai skaitā minimālo ienākumu shēmu, segumu, adekvātumu un efektivitāti, un sekmēt piekļuvi kvalitatīviem sociālajiem pakalpojumiem. 2019. gada ieteikumos, kas ir adresēti konkrētām valstīm, ievērojama uzmanība ir veltīta ieteikumiem uzlabot pensiju sistēmu adekvātumu un ilgtspēju, kā arī nodrošināt, lai ilgtspējīga veselības aprūpe būtu piekļūstama, cenas ziņā pieejama un kvalitatīva ikvienam.

Investīcijas, konkurētspējas politika un uzlabota uzņēmējdarbības vide augsta ražīguma panākšanai. Ierosinātajos KVAI papildu uzsvars ir likts uz investīcijām, lai izdalītu tās investīciju prioritātes, kurām ir liela makroekonomiskā atdeve, un lai ņemtu vērā reģionālas un teritoriālas atšķirības. Tajos arī norādīts uz regulatīviem un strukturāliem trūkumiem, kas kavē gan publiskās, gan privātās investīcijas un slāpē ilgtermiņa un iekļaujošas izaugsmes potenciālu. Komisija arī mudina izmantot ES finansējumu, lai palīdzētu apmierināt investīciju vajadzības, kas konstatētas ierosinātajos KVAI. Būtiski ir nākamās kohēzijas līdzekļus plānot tā, lai starp Eiropas pusgadu un ES finansējumu 2021.–2027. gadam būtu, kā ierosināts, ciešāka politikas saikne. Dialogs ar valstu iestādēm ir vēl tikai sācies, un Komisija uzsver, ka ierosinātajos KVAI ir sniegta analītiskā pamatstruktūra, ko izmantot ES līdzekļu plānošanas vajadzībām.

Starp turpmākajām strukturālo reformu prioritātēm, kuras ir izklāstījuši Komisija, ir nostiprināt finanšu stabilitāti un samazināt ieņēmumus nenesošus aizdevumus, novērst trūkumus mājokļu piedāvājumā, risināt nozarēm specifiskus regulējuma jautājumus un mazināt administratīvo slogu.

Padome ir aicinājusi dalībvalstis izmantot salīdzinoši labvēlīgo ekonomisko klimatu, lai panāktu progresu strukturālo reformu īstenošanā nolūkā nostiprināt ilgtspējīgu un līdzsvarotu izaugsmi, novērst makroekonomikas nelīdzsvarotību un veicināt ilgstošu ekonomisko un sociālo konvergenci.

2. nodaļa. Svarīgākie vēstījumi par nodarbinātību un sociālo politiku – atziņas, kas gūtas no dalībvalstu politikas reformu daudzpusējās uzraudzības

Tā kā nodarbinātība ir nepieredzēti augstā līmenī un šobrīd turpina augt, kaut arī lēnāk, arvien svarīgāk ir, lai darbvietām būtu laba kvalitāte un taisnīga apmaksa un lai to pamatā būtu droši un pielāgojami līgumi. Tas ir būtiski, lai nodrošinātu plašāku ekonomiskās izaugsmes ieguvumu sadali – nevienam nedrīkstētu atstāt novārtā. Sasniegt tās grupas, kuru veikums ir mazāks par vidējo, kā arī tās, kurās palīdzība ir visvairāk vajadzīga, un koncentrēties uz nepārtrauktiem ieguldījumiem izglītībā un prasmēs – tas ļautu turpināt virzību uz plašāku iedzīvotāju iesaistīšanu darba tirgū un sabiedrībā un sniegtu iespēju pielāgoties mainīgajai darba pasaulei, vienlaikus atbalstot mūsu ekonomiku konkurētspēju.

Kaut gan nabadzībai un sociālajai atstumtībai kopumā ir acīmredzama lejupslīdes tendence, tā saglabājas daudzās dalībvalstīs, reģionos un grupās un sliecas uz nododamību no paaudzes paaudzē. Darba tirgi un sabiedrība strauji attīstās, un globalizācija, digitālā revolūcija, pārmaiņas darba organizācijā, kā arī vides, sociālās un demogrāfiskās pārmaiņas paver jaunas iespējas un rada jaunus pārbaudījumus. Tādas problēmas kā nevienlīdzība, ilglaicīgs bezdarbs un jauniešu bezdarbs, kā arī taisnīguma nodrošināšana starp paaudzēm bieži ir līdzīgas dažādās dalībvalstīs, kaut arī dažādā pakāpē.

Šajā sakarībā arī turpmāk vajadzētu būt tā, ka vadošie principi visās attiecīgajās politikas izstrādes jomās ir sociālā aizsardzība, sociālā iekļautība un ilgtspēja. Vajadzētu būt tā, ka piekļuve sociālajai aizsardzībai un sociālajiem pakalpojumiem ir tiesības, kas ir pieejamas visiem, un vienlaikus būtu jā saglabā stimuli strādāt tiem, kas to var. Lai nodrošinātu visu Eiropas iedzīvotāju labklājību un izturētu demogrāfisko spiedienu, ir vajadzīgas adekvātas un ilgtspējīgas pensiju sistēmas, iekļaujoša un kvalitatīva izglītība, kā arī investīcijas tādās bērnu, veselības un ilgtermiņa aprūpes sistēmās, kas garantē piekļuvi savlaicīgai, kvalitatīvai un ekonomiski pieejamai aprūpei.

Daudzpusējā uzraudzība, ko veido *EPSCO* padomdevējās komitejās veiktā salīdzinošā izvērtēšana attiecībā uz pašreizējo stāvokli reformu īstenošanā dalībvalstīs, ir viens no galvenajiem Nodarbinātības komitejas un Sociālās aizsardzības komitejas uzdevumiem saistībā ar Eiropas pusgada procesu. Daudzpusējai uzraudzībai ir būtiska nozīme saistībā ar Eiropas pusgadu, tā nodrošina, lai zināšanu bāze un Padomē panāktais politiskais konsenss par savstarpēji saistītām problēmām tiktu izmantots dalībvalstu reformu novērtējumā un sekmēšanā.

Saistībā ar daudzpusējās uzraudzības 2018.–2019. gada ciklu komitejas secināja, ka dalībvalstis turpina reformu centienus, bet 2018. gadā konkrētām valstīm adresēto ieteikumu īstenošanā panāktais progress dalībvalstīs un politikas jomās ir dažāds. Ņemot vērā pašreizējās ekonomikas prognozes, komitejas uzsver, ka dalībvalstīm ir steidzami jāatsāk un jāpaātrina savi reformu centieni, lai panāktu augšupēju sociālo konvergenci un arvien stabilāku ekonomikas noturību. Pilnā mērā būtu jā mudina uz savstarpēju mācīšanos, kas sekmē paraugprakses apmaiņu starp dalībvalstīm.

Eiropas sociālo tiesību pīlāram šajā sistēmā būtu jābūt kā kompasam attiecībā uz plašākajiem centieniem Eiropas pusgadā, ar kuriem tiek veidots iekļaujošākas un ilgtspējīgas izaugsmes modelis, šim nolūkam uzlabojot Eiropas konkurētspēju un padarot to par labāku vietu, kur investēt, radīt darbvietas un sekmēt sociālo kohēziju, vienlaikus ievērojot valstu kompetenci. Ekonomikas un sociālais progress ir savstarpēji saistīts. Tādēļ holistiskajai pieejai, ko izmanto Eiropas pusgadā, vajadzētu arī turpmāk būt par ceļvedi centienos novērtēt un sekmēt dalībvalstu reformas un to plašāko politikas pasākumu kopuma kompozīciju un kvalitāti.

3. nodaļa. Progress "Eiropa 2020" izvirzīto mērķu sasniegšanā

Gandrīz pirms 10 gadiem sāktajā stratēģijā "Eiropa 2020" uzsvars ir likts uz gudru, ilgtspējīgu un integrējošu izaugsmi kā veidu, kā stiprināt ES ekonomiku, sekmēt darbvietau radīšanu un veicināt sociālo kohēziju un kā sagatavoties gaidāmās desmitgades pārbaudījumiem. Pamatmērķi ir izvirzīti piecās jomās: nodarbinātība, pētniecība un izstrāde, klimata pārmaiņas un enerģētika, izglītība un nabadzība, un sociālā atstumtība. Šīs desmitgades laikā piedzīvotajos mainīgajos ekonomikas apstākļos stratēģijas "Eiropa 2020" panākumi šo mērķu sasniegšanā ir bijuši dažādi.

Kopš 2008. gada ir panākts ievērojams progress *klimata pārmaiņu un enerģētikas* jomā, tomēr darāmā vēl ir ļoti daudz: mērķis par 20 % – salīdzinājumā ar 1990. gadu – samazināt siltumnīcefekta gāzu emisijas ir sasniegts, un ir ieplānots vēl vērienīgāks mērķis. Neatbilstība attiecībā uz atjaunojamo energoresursu enerģijas īpatsvaru – 20 % – nepārtraukti samazinās, un, ja pašreizējā tendence turpināsies, šī neatbilstība tiks novērsta līdz 2020. gadam. Atjaunojamo energoresursu enerģijas īpatsvars bruto galīgajā enerģijas patēriņā 2017. gadā bija 17,0 %³, un kopš 2008. gada tas ir pieaudzis vidēji par 5,5 % gadā. Līdzīgs progress tiek panākts attiecībā uz mērķi par 20 % palielināt energoefektivitāti, un tas būtu jāsasniedz līdz 2020. gadam, ja pašreizējās tendences turpināsies.

³ 2017. gads ir jaunākais, par kuru pieejami *Eurostat* dati.

Pozitīvas norises ir vērojamas arī **izglītības** jomā. Saskaņā ar jaunākajiem datiem mērķis – panākt, lai 40 % iedzīvotāju vecumā no 30 līdz 34 gadiem būtu terciārā izglītība, – tika pārsniegts ⁴ 2018. gadā, taču vairākas dalībvalstis joprojām nav izpildījuša valsts līmeņa mērķus. 18–24 gadus vecu personu, kas priekšlaicīgi pamet izglītību un apmācību, īpatsvars kopš 2010. gada ir nepārtraukti samazinājies un tikai par aptuveni pusi procentpunkta pārsniedz izvirzīto mērķi – 10 % ⁵. Tomēr šķiet, ka pēdējos pāris gados pozitīvā tendence ir mazinājusies, un būs nepieciešami daži turpmāki politiski centieni, lai šo mērķi sasniegtu.

Tā kā ir palielinājusies līdzdalība darba tirgū un pēdējo gadu ekonomikas atveseļošanās gaitā ir radīts daudz darbvietu, **nodarbinātības** mērķa līmeni – 75 % – varētu izdoties sasniegt, ja vien turpināsies kopš 2013. gada otrās puses vērojamā pozitīvā tendence ⁶. Vairākas dalībvalstis jau ir pārsniegušas šo mērķi. Vecāka gadagājuma darba ņēmēji un sievietes joprojām ir līdzdalības darba tirgū pieaugumu virzošais faktors. Tomēr šī pozitīvā attīstība neļauj saskatīt joprojām zemo nodarbinātības līmeni dažās dalībvalstīs un dažās iedzīvotāju grupās, un tas liecina, ka būtu jāpaātrina reformas, kuru mērķis ir uzlabot darba tirgu darbību.

Ņemot vērā ekonomikas snieguma uzlabošanos un nodarbinātības pieaugumu, ir panākti skaidri sociālās situācijas uzlabojumi. Tomēr joprojām pastāv problēmas saistībā ar mērķi – novērst **nabadzības un sociālās atstumtības** risku vismaz 20 miljoniem cilvēku. Riskam pakļauto cilvēku skaits palielinājās stratēģijas pirmajos gados, jo īpaši krīzes laikā, savukārt pēc 2012. gada ir sākusies lēna lejupslīde. Kopš 2016. gada ir vērojams būtiskāks progress – viena gada laikā nabadzības risks ir novērsts vairāk nekā 5 miljoniem cilvēku. Tomēr līdz 2017. gada beigām to cilvēku skaits, kas pakļauti nabadzības riskam, bija samazinājies tikai par 4,2 miljoniem salīdzinājumā ar 2008. gadu. Galīgo rezultātu šajā jomā – tāpat kā tas ir attiecībā uz nodarbinātības mērķa sasniegšanu – būtiski ietekmē vispārējās ekonomikas perspektīvas.

Visbeidzot, Eiropas investīcijas pētniecības un izstrādes jomā joprojām ir pārāk mazas. Progress **pētniecības un izstrādes investīciju** mērķa izpildē caurmērā ir bijis pozitīvs, taču daudz lēnāks, nekā varēja cerēt. Jaunākie dati liecina, ka pētniecības un izstrādes investīciju līmenis ir nedaudz virs 2 % no IKP, tātad neatbilstība attiecībā uz izvirzīto mērķi – 3 % – joprojām ir ievērojama, un līdz 2020. gadam to novērst neizdosies.

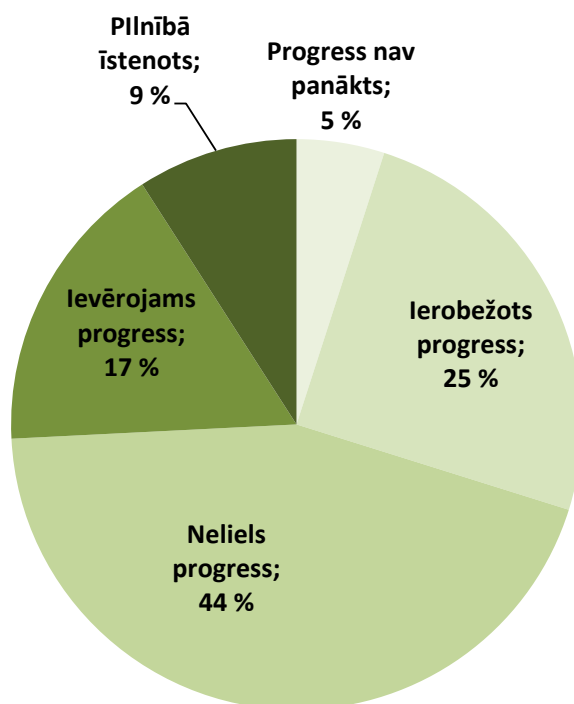
⁴ 2018. gadā 40,7 % iedzīvotāju vecumā no 30 līdz 34 gadiem bija ieguvuši terciāro izglītību.

⁵ 18–24 gadus vecu personu, kas priekšlaicīgi pamet izglītību un apmācību, īpatsvars 2018. gadā bija 10,6 %.

⁶ Nodarbinātības līmenis (20–64 gadus vecu personu grupā) 2018. gadā sasniedza 73,2%. Ņemot vērā ekonomikas prognožu pasliktināšanos, sagaidāms, ka nodarbinātība turpinās augt, lai arī izaugsme būs lēnāka.

Pielikums Diagrammas, kas raksturo KVAI īstenošanu ⁷ un stratēģijas "Eiropa 2020" izpildi ⁸

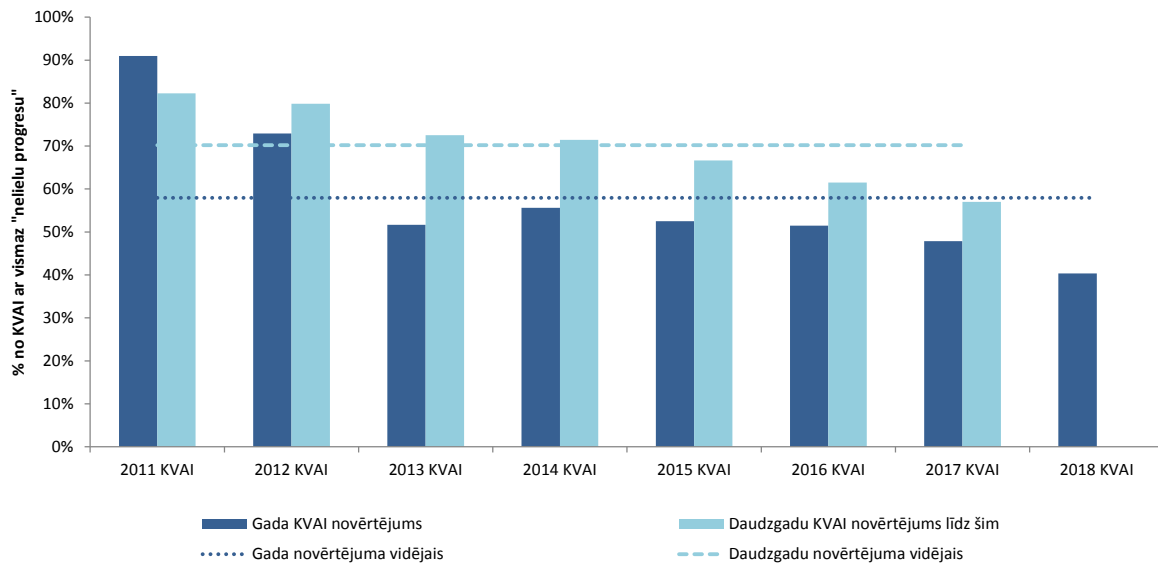
1. attēls: Eiropas Komisijas novērtējums par 2011.–2018. gada KVAI īstenošanas apmēru

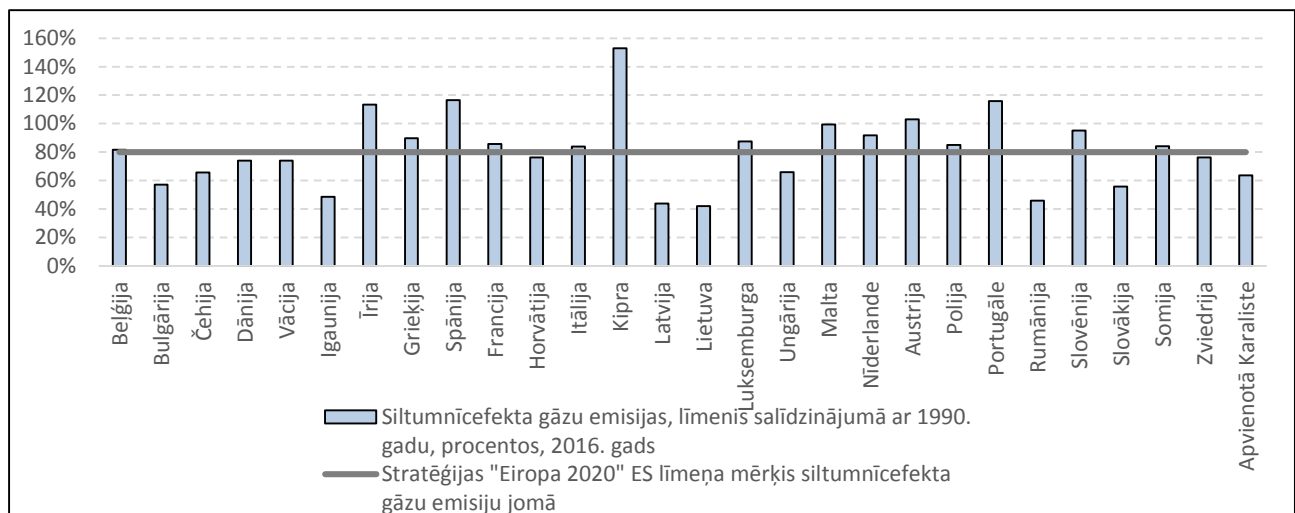
⁷ Avots: Eiropas Komisija, COM(2019) 500 final, 2019. gads. Galvenais paziņojums – 2019. gada Eiropas pusgada konkrētām valstīm adresētie ieteikumi.

⁸ Avots: *Eurostat* rādītāji stratēģijas "Eiropa 2020" atbalstam (2019).

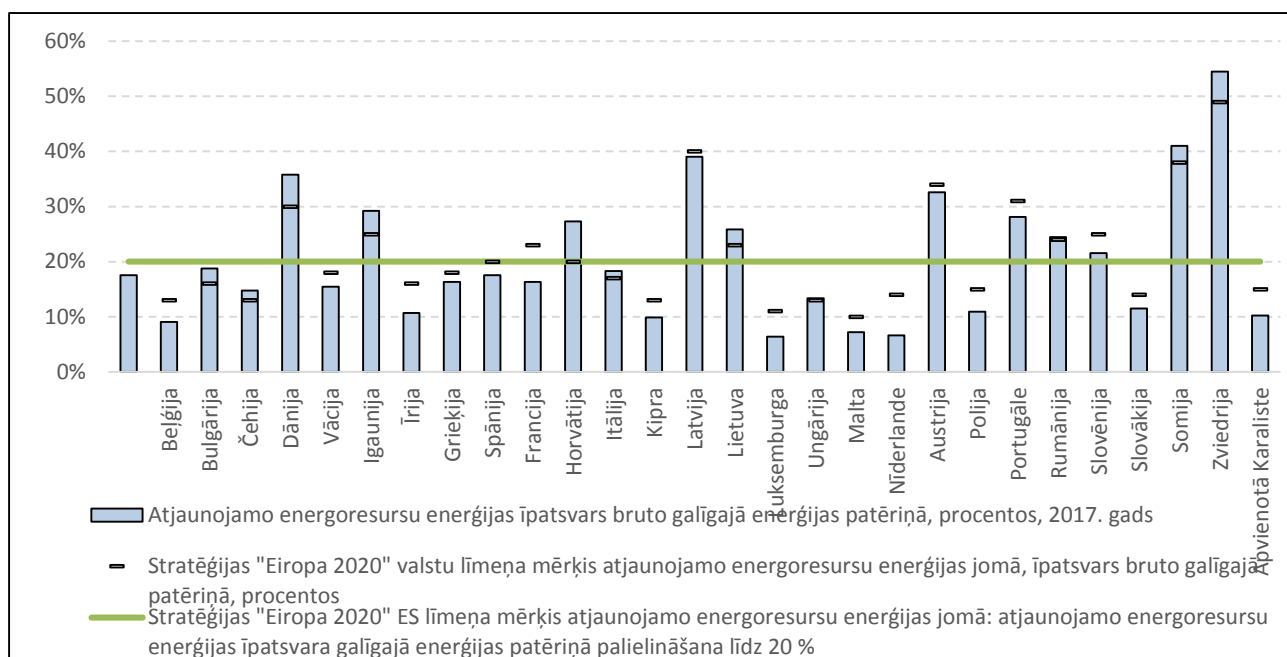
2. attēls: Eiropas Komisijas novērtējums par konkrētām valstīm adresēto ieteikumu īstenošanu: novērtējums katru gadu pēc kārtas kopš 2011. gada salīdzinājumā ar līdzšinējo īstenošanu

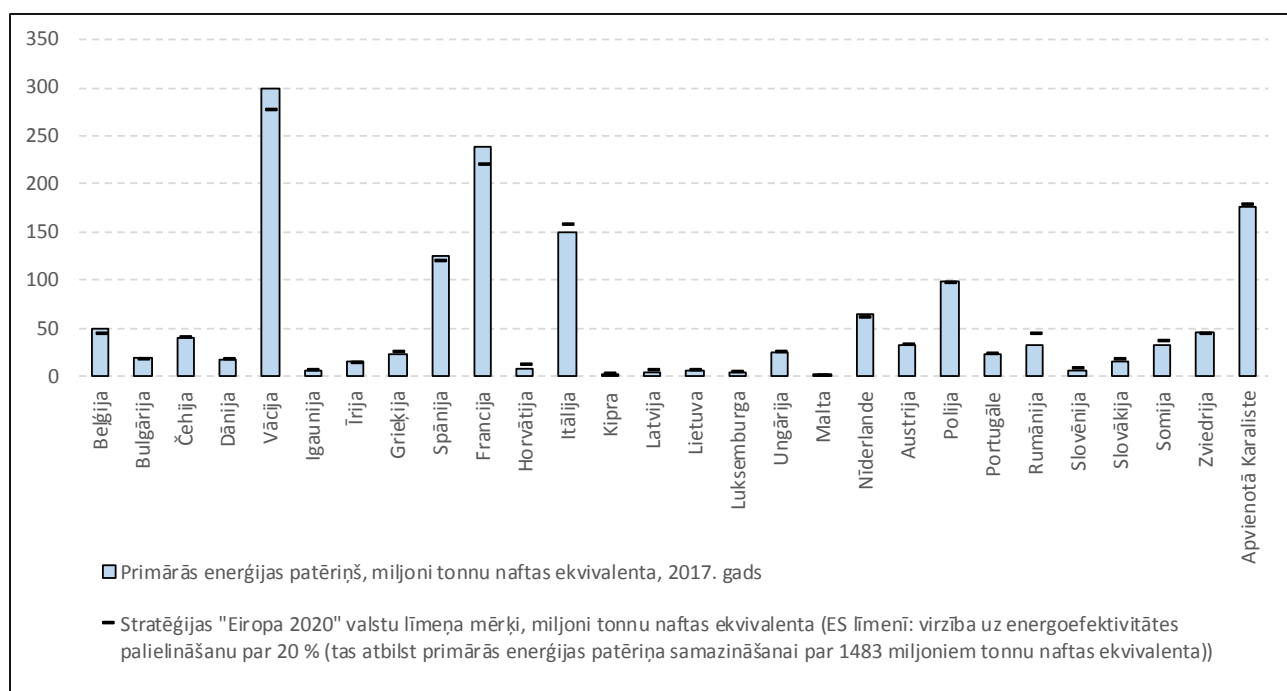
3. attēls: Progress attiecībā uz stratēģijas "Eiropa 2020" mērķi – siltumnīcefekta gāzu emisijas

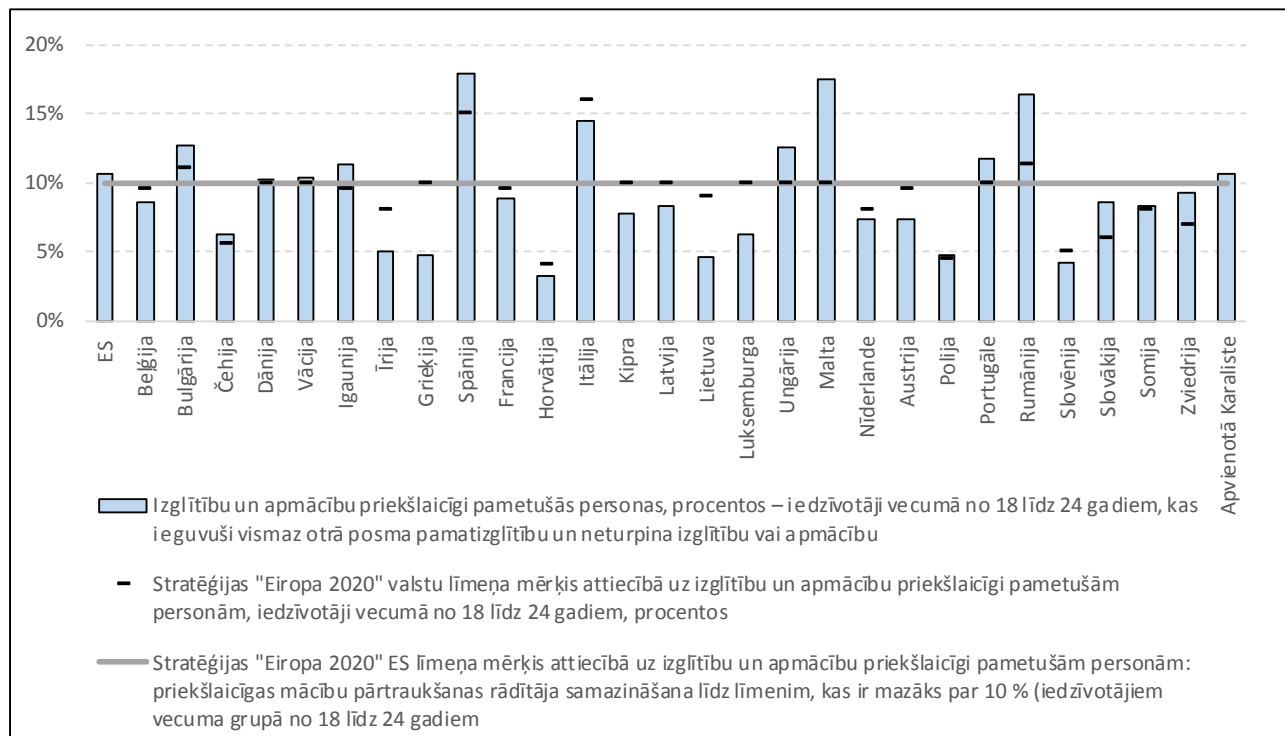
4. attēls: Progress attiecībā uz stratēģijas "Eiropa 2020" mērķi – atjaunojamo energoresursu enerģija

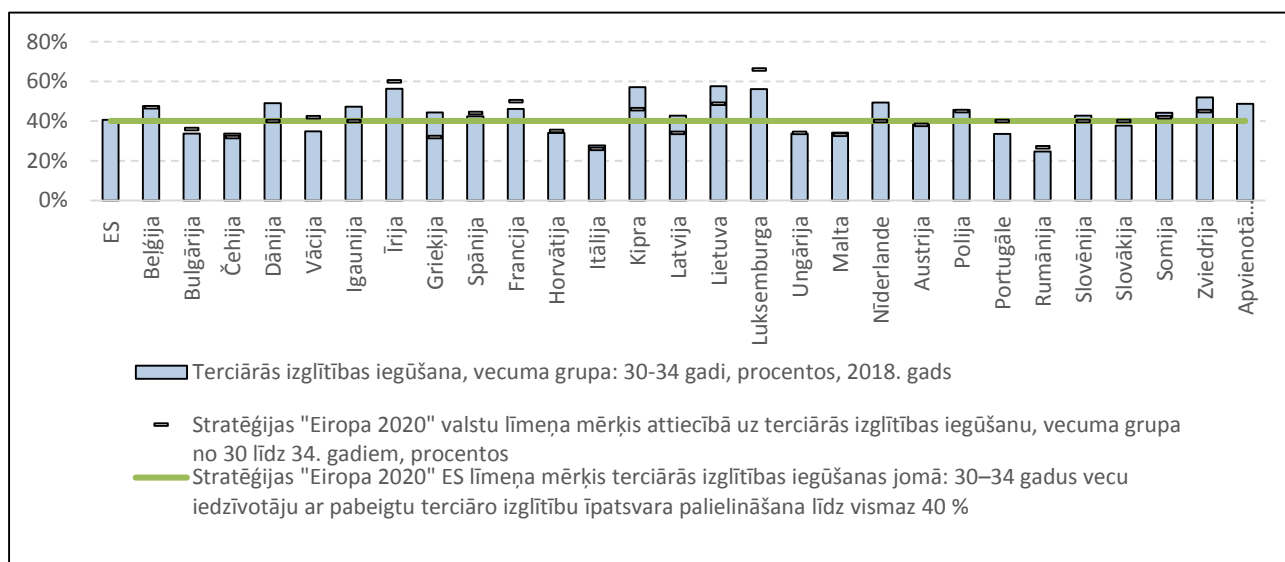
5. attēls: Progress attiecībā uz stratēģijas "Eiropa 2020" mērķi – energoefektivitāte

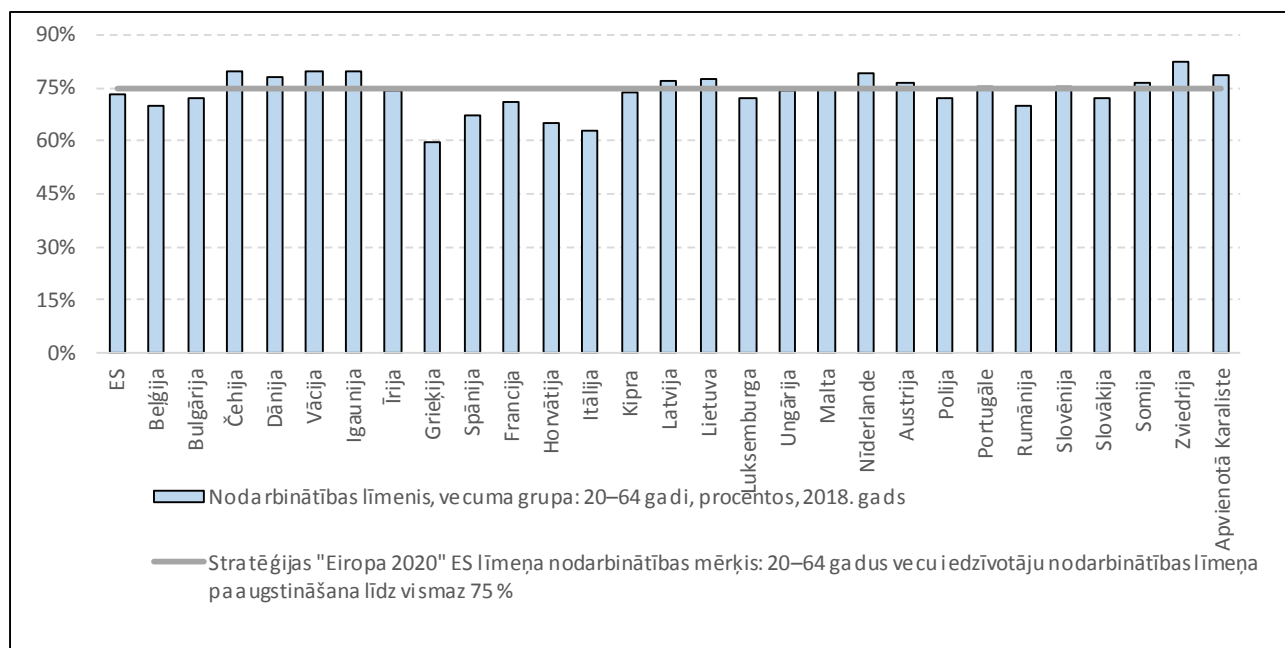
6. attēls: Progress attiecībā uz stratēģijas "Eiropa 2020" mērķi – priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas mazināšana

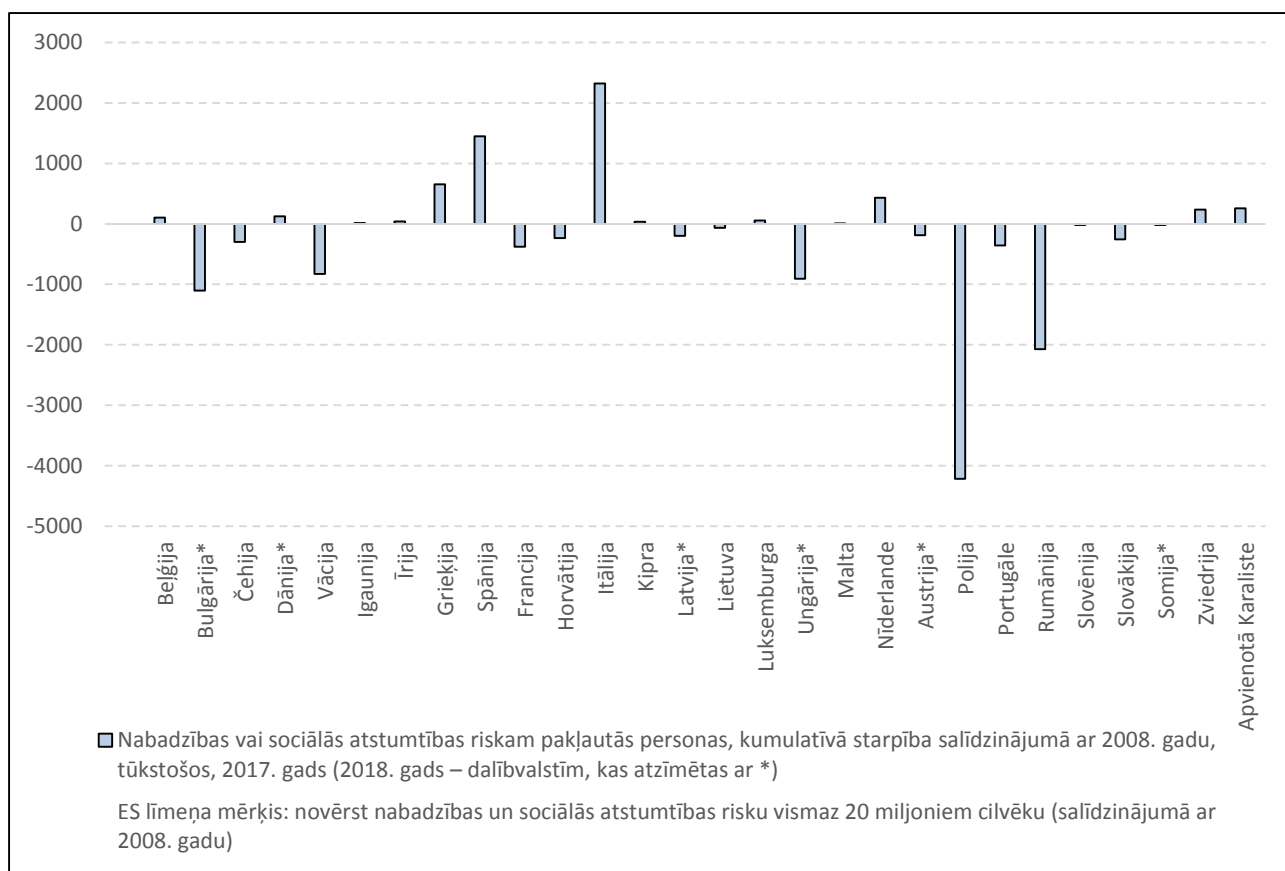
7. attēls: Progress attiecībā uz stratēģijas "Eiropa 2020" mērķi – terciārās izglītības iegūšana

8. attēls: Progress attiecībā uz stratēģijas "Eiropa 2020" mērķi – nodarbinātības līmenis

9. attēls: Progress attiecībā uz stratēģijas "Eiropa 2020" mērķi – nabadzība un sociālā atstumtība

10. attēls: Progress attiecībā uz stratēģijas "Eiropa 2020" mērķi – bruto iekšzemes izdevumi pētniecības un izstrādes jomā

